

بررسی رابطه بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان با فرهنگ

سیاسی دموکراتیک آنان شهر تهران

فاطمه طباطبایی^۱، طلیعه خادمیان^۲، محمد همایون سپهر^۳

از صفحه ۱۳ تا ۳۵

تاریخ دریافت: ۹۹/۷/۵

تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۰/۶

چکیده

زمینه و هدف: با توجه به اهمیت شناخت عوامل موثر بر فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان این تحقیق با هدف بررسی رابطه بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان با فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان انجام پذیرفته است.

روش تحقیق: به لحاظ روش شناسی این پژوهش از نوع پیمایشی بوده و ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه «محقق ساخته» است. جامعه مورد مطالعه شامل کلیه زنان شهر تهران است که تعداد ۳۸۴ نفر از آنها با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار اسپس‌اس و آموس مورد سنجش قرار گرفتند.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج به دست آمده می‌توان گفت: هر چقدر میزان پایگاه اقتصادی و اجتماعی زنان و احساس امنیت اجتماعی در آنها بالاتر باشد میزان فرهنگ سیاسی دموکراتیک در آنها ارتقاء می‌یابد. بر اساس آزمون فرضیه‌های تحقیق می‌توان گفت، هر چقدر ارزیابی ذهنی زنان از خود افزایش یابد، فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان نیز افزایش پیدا خواهد کرد ($r=0.495$). هر چقدر درآمد زنان شهر تهران افزایش یابد فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان شهر تهران نیز افزایش پیدا خواهد کرد ($r=0.325$). هر چقدر میزان تحصیلات زنان شهر افزایش یابد فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان شهر تهران نیز افزایش یابد ($r=0.503$). هر چقدر شغل زنان ارتقا یابد فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان شهر تهران نیز افزایش می‌یابد ($r=0.382$). هر چقدر امنیت جانی افزایش یابد فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان شهر تهران افزایش می‌یابد ($r=0.503$). هر چقدر امنیت مالی افزایش پیدا کند فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان شهر تهران افزایش می‌یابد ($r=0.322$) و هر اندازه امنیت اخلاقی جامعه زیاد شود فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان شهر تهران نیز افزایش می‌یابد ($r=0.366$).

کلیدواژه‌ها: پایگاه اقتصادی، پایگاه اجتماعی، فرهنگ سیاسی دموکراتیک، امنیت اجتماعی.

---

^۱ دانشجوی دوره دکتری تخصصی جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال. تهران. ایران.
^۲ دانش آموخته دکتری جامعه شناسی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد تهران شمال. تهران. ایران. نویسنده مسئول.
Nasim.tabatabaei56@gmail.com
^۳ دانش آموخته دکتری جامعه شناسی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد تهران شمال. تهران. ایران.

مقدمه و بیان مسئله

در طی چند سال اخیر دموکراسی و گرایش به فرهنگ سیاسی دموکراتیک موضوعی بوده است که همراه با شکل‌گیری تحولات دموکراتیک در کشورهای اروپایی توجه مردم سایر کشورهای جهان را به خود جلب کرده است. سیمور مارتین لیپست معتقد بود دموکراسی به فرهنگ حمایت‌کننده نیاز دارد پذیرش آزادی بیان، آزادی مطبوعات و آزادی‌های دینی پیش‌شرط تحقیق دموکراسی است که در نتیجه تحولات ناشی از مدرنیسم فراهم می‌شود. (اینگلهارت، ۱۳۹۸: ۸۶). شکل‌گیری جنبش‌های دموکراتیک و آنچه هانتینگتون تحت عنوان «امواج سه گانه دموکراسی» می‌خواند به تدریج نگرش‌ها و دیدگاه‌های مردم را درباره سیاست و شکل‌های مطلوب و مشروع نظام سیاسی تحت تأثیر قرار داد تا آنجا که امروزه فرهنگ سیاسی دموکراتیک به مطلوب‌ترین و مترقی‌ترین گونه فرهنگ سیاسی تبدیل شد. علیرغم تلاش‌های انجام شده در صد سال اخیر به نظر می‌رسد دموکراسی در ایران تحکیم نشده و ایران در شمار کشورهای قرار گرفته که فقط برخی از ویژگی‌های نظام سیاسی دموکراتیک را احراز کرده است. در سال‌های اخیر از میان پیش‌نیازهای مهم مؤثر بر گذار به دموکراسی، فرهنگ سیاسی زنان و عوامل مرتبط با آن همواره به‌عنوان مسئله‌ای اساسی مطرح بوده است.

بر اساس بسیاری از تحقیقات انجام شده مانند احمدی (۱۳۹۸)، جعفری مقدم (۱۳۹۲)، سعیدی منش (۱۳۹۴) در جامعه ایران، ضمن وجود دوگانگی یا چندگانگی فرهنگ سیاسی، زنان فقط در چند سال اخیر به شکل ملموس در امور سیاسی مشارکت داشته و میزان مشارکت آنان در مقایسه با مردان در سطح پایین‌تری قرار دارد همچنین زنان از مشاغل پایین‌تری نسبت به مردان برخوردارند و می‌توان گفت در اقلیت بودن زنان در امور سیاسی موجبات ناتمامی دموکراسی را در جامعه فراهم می‌کند. زنان به‌عنوان نیمی از نیروی انسانی موجود در جوامع بشری یکی از مهم‌ترین منابع توسعه انسانی هستند و نقش به‌سزایی در توسعه انسانی و مرحله پیشرفته آن یعنی دسترسی به دموکراسی را ایفا می‌کنند.

یکی از عوامل مؤثر بر فرهنگ سیاسی زنان احساس امنیت اجتماعی می‌باشد که رابطه آن با فرهنگ سیاسی دموکراتیک مسئله‌ای مهم است. احساس امنیت حالتی است که در آن ارضای احتیاجات و خواسته‌های فردی و اجتماعی افراد انجام و شخص در آن احساس ارزش، اطمینان خاطر و اعتماد به نفس نماید (شعاری‌نژاد، ۱۳۶۴: ۲۸).

یکی از مسائلی که می‌تواند به‌عنوان عاملی تسهیل‌گر در افزایش مشارکت سیاسی زنان و ارتقاء فرهنگ سیاسی دموکراتیک نقش عمده‌ای ایفا کند احساس امنیت اجتماعی است که زمینه‌های شرکت زنان در امور سیاسی را در جامعه ایجاد کرده و می‌تواند به زنان در جهت انجام فعالیت‌های سیاسی بیشتر کمک نماید. امروزه با توجه به رواج ناامنی‌های اجتماعی در شهرها، مطالعه موضوع امنیت اجتماعی و عوامل مرتبط با آن ضرورت یافته است. بنی فاطمه (۱۳۹۷) عنوان نموده که احساس امنیت اجتماعی تسهیل‌گر مشارکت سیاسی و اجتماعی زنان در جریان زندگی اجتماعی است.

از دیگر مسایل مهم که در رابطه با فرهنگ سیاسی دموکراتیک پایگاه اجتماعی است. پایگاه اجتماعی نتیجه ارزشی است که جامعه به یک نقش اجتماعی می‌دهد به عبارت دیگر پایگاه اجتماعی نتیجه ارزش‌گذاری عمومی جامعه نسبت به شخص ایفاکننده نقش است (ربانی و انصاری، ۱۳۸۵: ۲۲). به عقیده وبر پایگاه اجتماعی فرد همراه با طبقه یا درآمد و قدرت سیاسی سه بعد اصلی قشربندی اجتماعی را تشکیل می‌دهند (ملک، ۱۳۸۲: ۵). عوامل متعددی از قبیل نیاکان، وضع تمکن، مفید بودن (به ویژه از لحاظ شغلی)، میزان و نوع تحصیلات و خصوصیات بیولوژیکی می‌توانند با چگونگی پایگاه اجتماعی افراد مرتبط باشند. نتایج تحقیقات مختلف نشان می‌دهند که پایگاه اقتصادی- اجتماعی زنان در جوامع مختلف از جمله جوامع توسعه نیافته در سطح پایین‌تری نسبت به مردان می‌باشد و رابطه آن با میزان مشارکت و فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان می‌تواند منجر به نتایج علمی و کاربردی گردد. همچنین مسئله‌ای که در ایران و در شهر تهران در خصوص فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان باعث گردیده که نیاز به شناخت عوامل مرتبط با آن شناخته شود این است که در شهر تهران به‌عنوان پایتخت کشور در چند سال اخیر بر اساس آمارهای اعلام شده در انتخابات‌ها و عضویت زنان در احزاب و ... می‌توان گفت که سطح مشارکت سیاسی زنان رو به افول بوده است و آن‌ها در تقابل بین سنت و مدرنیته دارای دوگانگی سیاسی در حوزه فرهنگ سیاسی می‌باشند (احمدی، ۱۳۹۸: ۷) و این کاهش دخالت و مشارکت زنان در امور سیاسی و پایین بودن اعتماد سیاسی آنان باعث کم رنگ بودن فرهنگ سیاسی دموکراتیک در جامعه و در بین زنان بوده است و شناخت عوامل مرتبط با فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان در شهر تهران می‌تواند مسئله‌ای مهم و اساسی باشد. با توجه به موارد بیان شده مسئله اصلی اینچنین مطرح می‌باشد: پایگاه اقتصادی- اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان چه رابطه‌ای با فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران دارد؟

جدول ۱: پیشینه داخلی و خارجی تحقیق

ردیف	نام نویسنده	سال	عنوان	نتیجه
۱	فتحی و مختارپور	۱۳۹۷	بررسی تاثیرگذاری پایگاه اجتماعی- اقتصادی بر میزان مشارکت سیاسی (مورد مطالعه: دانشجویان واحد علوم و تحقیقات تهران)	نتایج تحلیل نشان می‌دهد که میان متغیرهای مستقل (تحصیلات فرد، وضعیت تاهل، نوع شغل والدین (پدر و مادر)، وضعیت اقتصادی خانواده و استفاده از وسایل ارتباط جمعی و رسانه‌ها) و متغیر وابسته (مشارکت سیاسی فرد) رابطه معنی دار وجود دارد. نتایج حاصل از رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد که متغیرها به ترتیب تاثیرگذاری و اهمیت شان در تبیین متغیر وابسته عبارتند از: وضعیت اقتصادی خانواده، استفاده از وسایل ارتباط جمعی و رسانه‌ها، وضعیت تاهل، تحصیلات فرد و شغل پدر و مادر. در کل این متغیرها توانسته اند ۵۴٪ از مشارکت سیاسی پاسخگویان را تبیین کنند.
۲	اشرف امینی- عذرا جارااللهی	۱۳۹۳	رابطه پایگاه اجتماعی-اقتصادی و احساس امنیت زنان متأهل شهر شیراز	یافته‌ها: بین پایگاه اجتماعی-اقتصادی و احساس امنیت مالی و امنیت جانی زنان متأهل شهر شیراز، رابطه معکوس وجود داشت. بین پایگاه اجتماعی-اقتصادی و احساس امنیت فکری و روانی و امنیت جمعی آنان نیز رابطه وجود داشت. در نهایت بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان متأهل شهر شیراز رابطه وجود داشت. این رابطه با کنترل متغیرهای میزان احساس امنیت در محل سکونت و مدت زمان سکونت در شهر شیراز نیز پابرجا بود. اما این رابطه در بین گروه سنی ۳۰ سال و کمتر حالت معکوس داشت و در بین گروه‌های سن ۳۱ تا ۴۰ سال و ۴۱ تا ۵۰ سال رابطه‌ای دیده نشد. نتیجه‌گیری: بین پایگاه اجتماعی-اقتصادی با احساس امنیت مالی، جانی، احساس امنیت فکری و روانی، احساس امنیت جمعی و احساس امنیت اجتماعی، زنان متأهل شهر شیراز رابطه مثبت و معناداری وجود داشت. اما رابطه دو متغیر معکوس بود؛ بدین معنا که هرچه قدر پایگاه اقتصادی-اجتماعی زنان متأهل شیرازی افزایش می‌یافت، میزان احساس امنیت مالی، جانی کاهش می‌یافت و بالعکس. اما هر قدر پایگاه اجتماعی-اقتصادی، افزایش یابد، تا حد معینی، میزان احساس امنیت فکری و روانی، و احساس امنیت جمعی زنان متأهل شیرازی نیز افزایش می‌یابد.
۳	نبوی و حسین زاده	۱۳۹۲	بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت اجتماعی	مهم ترین نتایج حاصل از آزمون رابطه بین متغیرهای تحقیق نشان داد که؛ متغیرهای گرایش به مشارکت در تامین امنیت، تلقی از عملکرد پلیس و پایگاه اجتماعی- اقتصادی به صورت مستقیم و متغیر احساس محرومیت نسبی به طور معکوس بر احساس امنیت اجتماعی افراد تاثیرگذار هستند. متغیرهای تلقی از عملکرد قانون و جنسیت، تنها بر بعد امنیت جانی اثرگذاری باشند. یافته‌های به دست آمده در زمینه رابطه متغیرهای مستقل با متغیر وابسته، موافق با مطالعات انجام شده پیشین است.

<p>۴</p> <p>احمدی و آزاد</p>	<p>۱۳۹۲</p>	<p>فرهنگ سیاسی دموکراتیک در میان نسل های ایرانی (تحلیل ثانویه داده های پیمایش ارزش های جهانی برای ایران، اقوام و استان های آن)</p>	<p>یافته های این پژوهش هم در بخش توصیفی و هم در بخش تحلیل، مطابق با انتظارات نظری نوشتار، حاکی از برتری نسل جوان در بروز ارزش های ابراز وجود و توسعه بیشتر فرهنگ دموکراتیک در میان این نسل است. جالب آنکه، این تفاوت در بروز ارزش های دموکراتیک تقریباً در همه سطوح بازتولید شده است؛ بدین معنا که علاوه بر سطح ملی، در سطوح فروملی بررسی شده؛ یعنی قومی و استانی و نیز به تفکیک جنسیت، تقریباً نتایج مشابهی به دست آمد؛ هرچند در سطح ملی، تفاوت بسیار آشکارتر و در سطوح فروملی با پیچیدگی هایی همراه بود.</p>
<p>۵</p> <p>مسعود گلچین مژگان حق خواه فرشته سیدی</p>	<p>۱۳۹۲</p>	<p>فرهنگ سیاسی دموکراتیک و عوامل مؤثر بر آن</p>	<p>نتایج به دست آمده حاکی از آن است که، ۴۳/۷٪، ۴۳/۷٪ و ۱۲/۷٪ افراد به ترتیب دارای فرهنگ سیاسی دموکراتیک در حد بالا، متوسط و پایین بودند. جهت گیری دینی مهم ترین تبیین کننده واریانس شاخص فرهنگ سیاسی دموکراتیک است. به علاوه، به طور کل میزان فرهنگ سیاسی دموکراتیک در بین افرادی بیشتر بوده است که دارای پایگاه اقتصادی - اجتماعی بالاتر بودند، از لحاظ دین داری در رده غیر سیاسی (سکولار)، طبقه بندی شدند، در انجمن های مدنی مدرن بیشتر مشارکت داشتند و از تجربه بالای ارزش های دموکراتیک در محیط خانوادگی، دوستانه، شغلی و فضای آموزشی برخوردار بودند. هم چنین بر اساس یافته های این پژوهش می توان گفت این گونه افراد در میان جوانان و مردان بیشتر یافت می شوند تا سالخوردهگان.</p>
<p>۶</p> <p>زینب کلام، اصیغی و افشاری</p>	<p>۱۳۸۹</p>	<p>تاثیر پایگاه اجتماعی- اقتصادی بر مشارکت سیاسی (مطالعه موردی: شهرستان دشتستان)</p>	<p>بر اساس نتایج مشارکت سیاسی، به ویژه از نقطه نظر حضور در انتخابات، یکی از مهم ترین مولفه های رفتار سیاسی شهروندان، چه از منظر پژوهشگران رفتار سیاسی و چه از حیث مدیریت سیاسی جامعه در حال تحول ایران، محسوب می شود. همچنین نتایج نشان می دهد که با افزایش سطح پایگاه ها، از میزان مشارکت کاسته شده و بالعکس با کاهش سطح آن، میزان مشارکت افزایش یافته است.</p>
<p>۷</p> <p>آر.دی. گاستیل</p>	<p>۲۰۰۵</p>	<p>ویژگی های عمده فرهنگ سیاسی و نظام ارزشی در بین طبقه متوسط ایران</p>	<p>فرهنگ سیاسی ایران زمینه مساعدی برای مشارکت و رقابت سیاسی ایجاد نمی کند. در این پژوهش نشان داده شده است که ایرانیان معتقدند که آدمیان طبعاً شرور و قدرت طلبند. همه چیز در حال دگرگونی و غیر قابل اعتماد است، آدم باید نسبت به اطرافیان بد بین و بی اعتماد باشد حکومت دشمن مردم است.</p>
<p>۸</p> <p>اوپچول کیم، گیر هلگسون و بیانگ مان</p>	<p>۲۰۰۷</p>	<p>مطالعه تطبیقی فرهنگ سیاسی دموکراتیک کره جنوبی و دانمارک</p>	<p>در مورد شاخص میزان مشارکت و اثر گذاری سیاسی دانمارکی ها سطح نسبتاً بالایی را به نمایش گذاشته اند در مقابل کره ای ها سطح نسبتاً بالایی از بیگانگی سیاسی را از خود بروز داده اند. در حالی که دانمارکی ها رهبران مدارا گر و دمکرات را ترجیح می دهند کره ای ها رهبران پدرسالار را مرجح می دانستند.</p>

<p>نتایج تحلیل دو متغیری در این مطالعه نشان می‌دهد که رابطه معنا داری بین مشارکت در سازمان‌های جامعه مدنی و برخی از شاخص‌های فرهنگ سیاسی دموکراتیک مانند بحث سیاسی و اعتماد و حمایت از نهادهای دموکراتیک وجود دارد</p>	<p>تأثیر فعالیت در انواع مختلف سازمان‌های جامعه مدنی (سیاسی، اجتماعی و اقتصادی) بر توسعه فرهنگ سیاسی دموکراتیک</p>	<p>۲۰۰۰</p>	<p>الکس وان سیکل</p>	<p>۹</p>
<p>این مطالعه با روش کمی در ۵ کشور آمریکا، انگلستان، آلمان، مکزیک و ایتالیا صورت گرفت. محققین با توجه به جهت گیری‌های افراد به سوی نظام سیاسی به تقسیم بندی فرهنگ سیاسی افراد پرداخته و ویژگی خاص آنها را مشخص نموده‌اند. آنها نشان دادند در انگلستان و آمریکا بین جهت گیری‌های مشارکتی و تابعیت تعادل برقرار است. در میان ایتالیایی‌ها بیگانگی گسترده‌ای به چشم می‌خورد. در مکزیک شهروندان از نهادهای و خط مشی‌های دولت بیگانه هستند ولی به علت نماد احساس انقلاب مکزیک وفاداری به نظام وجود دارد. آلمانی‌ها مایل به تبعیت از خارجی‌ها و سیاست گذاری‌های دولت بودند.</p>	<p>فرهنگ مدنی</p>	<p>۱۹۶۳</p>	<p>الموند و وربا</p>	<p>۱۰</p>

چارچوب نظری تحقیق

در خصوص فرهنگ سیاسی دموکراتیک لیپست معتقد است که به‌طور کلی طبقه متوسط به‌همنوایی با ارزش‌های غالب جامعه و قبول این نظر که این همنوایی با نیل به اهداف شخصی جبران می‌شود، گرایش بیشتری دارد. «شهروند خوب بودن» و انجام وظیفه فردی در رأی‌گیری با دیدگاه طبقه متوسط پیونده خورده است و به کلی بی‌علاقگی نسبت به سیاست با همنوایی که در سایر طبقات وجود دارد، مرتبط می‌باشد. اما فشارهای گروهی به این معناست که بسیاری از گروه‌ها وجود دارند که از اعضایشان می‌خواهند تا برای مصالح گروه رأی بدهند. این فشارهای همنوایی به تماس‌هایی که فرد با گروه‌های اجتماعی مسلط دارد بستگی دارند، به‌عنوان مثال تازه واردین در یک اجتماع کمتر از کسانی که زمانی طولانی ساکن آنجا بوده‌اند رأی می‌دهند. همین عامل می‌تواند میزان رأی کم جوانان را تا حدودی توضیح دهد، زیرا جوانان هنوز در زندگی اجتماعی سازمان یافته اجتماعی بزرگسالان جایگاهی ندارند و کمتر زیر فشارهای همنوایی هستند. به نظر لیپست هویت‌های گروهی چندگانه سبب کاهش احساس در گزینش‌های سیاسی می‌شوند. بر این اساس اهداف مشارکت همیشه برای دموکراسی خوب نیستند. در نتیجه لیپست نتیجه می‌گیرد که مشارکت صرف نظر از جهت اهداف آن، برای تحقق برخی مقاصد توسعه سیاسی و اجتماعی ضروری است اگر چه ممکن است جهت و مقصد این مشارکت در هر کشور با دیگر کشورها متفاوت باشد. مهم‌ترین متغیرهایی که لیپست برای مشارکت سیاسی بر آنها تاکید می‌ورزد عبارتند از: درآمد، تحصیلات، شغل، رنگ (سیاه پوست، سفید پوست)، سن، جنس، محل سکونت، وضعیت تأهل، وضعیت و سامان جامعه. همچنین به نظر توکوویل اکثریت دارای قدرتی است که در عین حال هم مادی و هم اخلاقی

است، که هم بر اراده تأثیر می‌گذارد و هم بر اعمال و نه فقط همه ستیزه‌ها، بلکه همه مباحثه‌ها را نیز سرکوب می‌کند. در نتیجه در نظر وی دموکراسی همانا برابر کردن شرایط است. آن جامعه‌ای دموکراتیک است که تمایزهای ناشی از سلک‌ها و طبقات در آن دیگر وجود ندارد و تمامی افراد اجتماع از لحاظ اجتماعی برابری و این برابری معنایش این است که تفاوت‌های موروثی از لحاظ شرایط اجتماعی وجود نداشته باشد و همه اشتغالات، همه مشاغل، همه مناصب و همه افتخارات در دسترس همگان باشد (زیباکلام و اصبعی، ۱۳۸۹: ۸).

میان دموکراسی و مشارکت سیاسی، خودگردانی و رشد شخصیت انسان‌ها نسبت روشنی وجود دارد. اما برابری سیاسی در دیدگاه توکویل به اشکال گوناگون قابل تحقق است. محتمل‌ترین راه حل این است که همه افراد جامعه از حقوق مشارکت یکسان و برابر در روند تصمیم‌گیری‌های همگانی سیاسی برخوردار شوند. مهم‌ترین قلمروهای این حقوق برابر عبارتند از: آزادی بیان، آزادی تشکل، حق انتخاب کردن و انتخاب شدن در انتخابات سیاسی می‌باشد. از نظر آلموند و وربا، سیاست همچنان معطوف به ساختارهای سیاسی و عملکرد آن و هر چیزی که به اداره عمومی مربوط می‌شد، باقی ماند. آلموند و وربا، شناخت را به‌عنوان مقوله‌ای که هم بر کمیت و هم بر کیفیت، دقت، صحت و توانایی فرآوری اطلاعات از سوی فرد دلالت دارد، تعریف کردند و احساس را شامل هیجان‌ات و کیفیات روحی مختلف چون عصبانیت، رضایت (خشنودی) تنفر و حالاتی از این قبیل دانستند. منظور از ارزیابی، توانایی فرد در کاربست ضوابط ارزشی یا معیارهای دیگر در بیان دیدگاه و نقطه نظرات سیاسی بود. اما در این بین محققینی که به بسط تئوریک رابطه بین نوسازی و فرهنگ سیاسی پرداخته و با انجام پژوهش‌ها و پیمایش‌های متعدد در سطح جهانی داده‌های مفصلی را برای اثبات و یا اصلاح تئوری فوق فراهم آورده است رونالد اینگلهارت است به نظر اینگلهارت حرکت به سوی توسعه انسانی و در کنار آن فرهنگ سیاسی دموکراتیک (بعنوان یکی از وجوه توسعه) طی مراحل زیر رخ می‌دهد:

✓ نوسازی اجتماعی- اقتصادی با افزایش منابع مادی، شناختی و اجتماعی افراد، محدودیت‌های خارجی را بر انتخاب انسانی کاهش می‌دهد.

✓ کاهش محدودیت‌ها بر انتخاب انسانی موجب رشد تأکید بر ارزش‌های ابراز وجود می‌شود.

✓ تأکید بر ارزش‌های ابراز وجود به رشد تقاضاهای عمومی برای آزادی‌های مدنی و سیاسی، برابری جنسیتی و حکومت پاسخگو منتهی می‌شود.

رشد موضوعات اخیر به استقرار و حمایت از مناسب‌ترین نهادها برای به حداکثر رساندن انتخاب‌های انسانی (دموکراسی) کمک می‌نماید (اینگلهارت، ۱۳۸۹: ۵۱).

بر اساس نظر لیپست و اینگلهارت در خصوص رابطه طبقه افراد با میزان مشارکت سیاسی و فرهنگ سیاسی آنها و هم‌نوازی بیشتر طبقات متوسط با فرهنگ سیاسی دموکراتیک، پایگاه اقتصادی و اجتماعی به‌عنوان یکی از متغیرهای مرتبط با فرهنگ سیاسی دموکراتیک مطرح گردیده است. در زمینه پایگاه اقتصادی اجتماعی می‌توان گفت، معمولاً در تعریف این اصطلاح به دو شیوه عمل می‌شود یک دسته افرادی هستند که این مفهوم را بر مبنای عوامل عینی چون: شغل، درآمد،

تحصیلات و غیره تعریف می‌کنند و دوم آن‌هایی هستند که این مفهوم را بر مبنای عوامل ذهنی تعریف می‌کنند. مارکس یکی از نمایندگان رویکرد عینی به طبقه است. طبق تعریف مارکس از طبقه «موقعیت طبقاتی افراد دقیقاً بر اساس جایگاه و عملکردشان در چارچوب نظام عینی اقتصادی تعریف می‌شود. در مقابل، نظریه‌های ذهنی مربوط به طبقه بر خصلت‌های روانی اعضای طبقه تأکید می‌کنند. در این رویکرد مفاهیم حیثیت، عقاید سیاسی و احساسات مربوط به شیوه‌های محلی و منطقه‌ای زندگی جای نگرش‌های دقیقاً اقتصادی را می‌گیرد. از جمله نظریه‌پردازانی که طبقه را به این صورت مفهوم‌پردازی می‌کند کورنهایزر است از نظر وی طبقه بخش‌هایی از جامعه است که در مورد علایق و جایگاه خود یک جور فکر کرده، دیدگاه و نگرش مشترک و مشخصی دارند. به عقیده وی مشخصه اصلی تعیین کننده طبقه، هویت روان‌شناختی مشترک یا مجموعه‌ای از نگرش‌های افراد است و معیارهای عینی چون شغل و درآمد و ارزیابی افراد از خود بیشتر به‌عنوان شاخص طبقاتی به شمار می‌رود. از دیگر نظریه پردازانی که بین جنبه‌های عینی و ذهنی در تعریف طبقه تفاوت قائل می‌شود ساندرز^۱ است. او اولی را (تعریف طبقه بر اساس جنبه‌های عینی) قشر نامید و آن را به گروه‌بندی‌های اقتصادی و اجتماعی و دسته‌بندی‌هایی از مردم اطلاق کرد که بر اساس شغل، قدرت، درآمد، سطح زندگی، سطح تحصیلات و معیارهای دیگر تقسیم‌بندی می‌شوند. ساندرز مفهوم طبقه را مؤلفه‌ای ذهنی می‌داند که عبارت از گروه‌بندی‌های روان‌شناختی- اجتماعی و از نظر ویژگی کاملاً ذهنی و وابسته به تعلق به گروه می‌باشد. که بر این اساس ارزیابی ذهنی افراد از خود به عنوان یکی از مولفه‌های مرتبط با فرهنگ سیاسی دموکراتیک مطرح می‌باشد. بر این اساس می‌توان منطقه سکونت، درآمد، سطح تحصیلات، شغل و ارزیابی ذهنی فرد از خود را می‌توان به‌عنوان مهم‌ترین شاخص‌های پایگاه اقتصادی اجتماعی در نظر گرفت. در خصوص احساس امنیت اجتماعی نیز مالر^۲ می‌گوید امنیت انسانی در پی تأمین ایمنی و اطمینان خاطر برای بشر در برابر گرسنگی و بیماری، هم-چنین تمام اشکال خشونت و کنش‌های منافعی حرمت انسانی است که باعث اختلال یا نابودی حیات بقای او می‌گردند (نویدنیا، ۱۳۸۸: ۶۰). وی با توجه به دگرگونی‌های ناشی از فرایند جهانی شدن و کاهش کنترل حکومت‌ها بر مردم، مفهوم امنیت اجتماعی را مطرح می‌کند. وی تأکید دارد که امنیت اجتماعی را می‌توان به عنوان یک مفهوم فرضی برای هر جمع انسانی به کار برد که عبارت است از قابلیت حفظ شرایط قابل پذیرش داخلی برای تکامل الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، انجمن‌ها، مذهب، هویت ملی و رسوم (مالر به نقل از نویدنیا، ۱۳۸۸: ۶۱).

میتار^۳ نیز برای ارزیابی امنیت اجتماعی از مدل سیستماتیک استفاده می‌کند و در این کار بر نظریه آنارشو اجتماعی بیلی تکیه می‌نماید وی تلاش می‌کند مسائل جامعه را بر اساس سطوح متفاوت (فرد، گروه، طبقه اجتماعی، سازمان، اجتماع، جامعه، سیستم فراملی) تحلیل کند و از آنارشو (هرج و مرج) به جای تعادل به‌عنوان وسیله‌ای برای اندازه‌گیری حالات نظام استفاده

¹ Peter Saunders

² Moller

³ Mitar

می‌کند. وی با توجه به پایداری اش به تئوری آنارشی اجتماعی بیلی و در راستای تکمیل آن متغیر «انحراف» را وارد معادله امنیت اجتماعی می‌کند. متغیر انحراف شامل همه پدیده‌های اجتماعی و فردی ناخواسته و مضراست (مانند اشکال متنوع جرم، آسیب‌های اجتماعی، جنگ‌های داخلی و بین‌المللی و حوادث طبیعی و فنی متنوع) (میتار، ۱۹۹۶: ۷).

آنتونی‌گیدنز نیز معتقد است می‌توان امنیت را موقعیتی خواند که در آن با یک رشته خطرهای خاص مقابله، یا به حداقل رسانده می‌شود. تجربه امنیت به تعادل اعتماد و مخاطره بستگی دارد. امنیت چه به معنای بالفعل و چه به معنای تجربی آن، ممکن است به مجموعه‌هایی از آدم‌ها، تا مرز امنیت جهانی یا به افراد، ارتباط داشته باشد (گیدنز، ۱۳۷۷: ۴۴). به این ترتیب، گیدنز مصونیت در برابر خطر را «امنیت» تعریف کرده است. در نظر گیدنز، خطر و امنیت دو روی یک سکه را تشکیل می‌دهند به گونه‌ای که وقتی امنیت وجود دارد خطر رخت بر می‌بندد و بالعکس زمانی که باخطر دست و پنجه نرم می‌کنیم، امنیت مغشوش و پنهان است. او به طرح «امنیت وجودی» به‌عنوان یکی از صورت‌های مهم امنیت پرداخته است و از ضرورت «امنیت وجودی» برای مقاومت در مقابل هجوم گسترده و بی‌سابقه مخاطرات نهادهای مدرنیت سخن می‌گوید. امنیت وجودی از نظر گیدنز، عبارت است از: ایمن بودن یعنی در اختیار داشتن پاسخ‌هایی در سطح ناخودآگاه و خودآگاهی عملی برای بعضی پرسش‌های وجودی بنیادین که همه آدمیان طی عمر خود به نحوی مطرح کرده‌اند و کسب پایگاه اجتماعی و اقتصادی افراد می‌تواند آن را تغییر دهد (نویسنده، ۱۳۸۸: ۳۳)؛ به‌عبارتی، این اصطلاح به اطمینانی برمی‌گردد که بیشتر آدم‌ها به تداوم تشخیص هویت خود و دوام محیط‌های اجتماعی و مادی کنش در اطراف خود دارند.

بر این اساس پایگاه اقتصادی- اجتماعی به عنوان یکی از عوامل مرتبط با فرهنگ سیاسی دموکراتیک و درآمد، تحصیلات، شغل و منطقه محل زندگی و ارزیابی ذهنی افراد از خود به‌عنوان شاخص‌های پایگاه اقتصادی- اجتماعی در نظر گرفته شده‌اند.

تعاریف مفاهیم تحقیق

متغیروابسته: فرهنگ سیاسی دموکراتیک زنان

تعریف مفهومی: فرهنگ سیاسی دموکراتیک

با توجه به اینکه موضوع مطالعه حاضر میزان گرایش به فرهنگ سیاسی دموکراتیک است و در گونه‌شناسی‌هایی که از انواع فرهنگ سیاسی ارائه شده نوع دموکراتیک یکی از گونه‌های خاص فرهنگ سیاسی محسوب می‌شود لازم است تعاریف مفهوم پردازی‌هایی که از این گونه ارائه گردیده مشخص گردد. فرهنگ دموکراتیک با مولفه‌هایی مانند: اعتماد سیاسی، لیاقت سالاری، حل مسالمت‌آمیز اختلافات، وجود تساهل و مدارا شناخته می‌شود (رزاقی، ۱۳۹۵: ۵).

از نظر آلموند و وربا فرهنگ سیاسی دمکراتیک در بین گونه‌های سه‌گانه مشارکتی، تبعی و محدود همانا فرهنگ سیاسی مشارکتی است. ویژگی این نوع فرهنگ سیاسی این است که در این فرهنگ افراد نسبت به اجزای نظام سیاسی شامل نظام، فرایند و سیاست گذاری یا به عبارتی فرایند داده و ستاده تلقی روشنی دارند، از جریان امور آگاهند و گرایش به بروز دادن نقش فعال از خود در امور را دارند. نظریه‌پرداز دیگری که در ادامه رهیافت آلموند و وربا مطالعات دامنه‌داری انجام داد رونالد اینگلهارت می باشد. وی توجه ویژه‌ای به ارائه و ارزیابی شاخصی نو و متناسب با شرایط معاصر از فرهنگ سیاسی دمکراتیک نموده است. شاخص اصلی او در تعریفی نو برای فرهنگ دمکراتیک شامل ارزش‌های ابراز وجود یا رهاینده، ارزش استقلال، مشارکت، تساهل و برابری جنسیتی می‌باشد.

همچنین او مؤلفه‌ها و شاخص‌های معینی را برای فرهنگ دمکراتیک ارائه کرده است که عبارتند از: مشارکت مدنی، برابری سیاسی، همبستگی، اعتماد، تساهل، ساختارهای اجتماعی همکاری یا تمایل به تشکیل انجمن‌ها و سازمانهای مدنی و سیاسی (همان: ۱۷).

تعریف عملیاتی: در این تحقیق فرهنگ سیاسی دمکراتیک زنان متغیری است وابسته و چند ارزشی که با در نظر گرفتن شاخص‌های زیر (طبق جدول) با استفاده از طرح سوال در قالب پرسشنامه محقق ساخته و با طیف لیکرت اندازه گیری می‌گردد:

جدول ۲: تعریف عملیاتی متغیرها

متغیر	ابعاد	معرف ها
فرهنگ سیاسی دمکراتیک	مدارای سیاسی	موافقت با داشتن شهروندانی از اقلیت‌های مذهبی در مقام سیاسی موافقت با برگزاری میتینگ‌ها ی سیاسی احزاب سیاسی مخالف مخالفت با تعطیلی روزنامه‌های مخالف عقاید سیاسی فرد موافقت با فعالیت سیاسی احزابی که نظرات متضادی با نظر فرد پاسخگو دارند.
	حمایت از آزادی	تضمین آزادی عقیده برای افراد از گرایش‌های فکری گوناگون آزادی داشتن روزنامه و رسانه برای گرایش‌های سیاسی گوناگون آزادی ایجاد تشکیلات سازمانی برای گروه‌های سیاسی مختلف مخالفت با سانسور و ممیزی مطبوعات (درجهت حمایت از آزادی بیان) آزادی تجمعات سیاسی مختلف
	مشارکت مدنی - سیاسی	عضویت در حزب و انجمن‌های سیاسی عضویت و مشارکت در سازمانهای مدنی کاندیداتوری برای نقش‌های سیاسی یا میزان تمایل به آن مشارکت در جلسات پرسش و پاسخ نقد کاندیداها فعالیت در روزنامه ها و مطبوعات سیاسی
	دانش سیاسی	نام سخنگوی هیات دولت فعلی را بداند. یکی از مناصب قبلی رئیس جمهور کنونی را نام ببرد. نام یکی از نایب رئیسان مجلس را بداند. به این سوال که «سند چشم انداز بیست ساله افق تحولات ایران را تا چه سالی پیش بینی می‌کند» پاسخ دهد.

مخالفت در اولویت قرار گرفتن مردها نسبت به زنان در هنگام مواجهه با بیکاری	حمایت از برابر جنسیتی
مخالفت با اینکه مردان رهبران سیاسی بهتری هستند	
مخالفت با اینکه تحصیلات برای پسران مهم تر است	
مخالفت با اینکه مردان نسبت به زنان مدیران تجاری بهتری هستند	
میزان اهمیت سیاست در زندگی فرد	علاقه سیاسی
میزان شرکت در بحث‌های سیاسی	
میزان ترجیح برنامه‌های سیاسی تلویزیون نسبت به سایر برنامه‌ها	
مخالفت با داشتن رهبر قدرتمند	حمایت از حکومت
مخالفت با داشتن حکومت نظامی	دمکراتیک
موافقت با داشتن رژیم سیاسی دموکراتیک	
اهمیت و مطلوبیت دموکراسی برای فرد	

متغیر مستقل: پایگاه اقتصادی- اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

تعریف مفهومی: پایگاه اجتماعی نشان دهنده اعتبار، ارزش، موقعیت و جایگاه اجتماعی فرد است و با نقش اجتماعی هم رابطه منظمی دارد (محسنی، ۱۳۹۴: ۲۶۷).

تعریف عملیاتی: در این تحقیق پایگاه اقتصادی- اجتماعی متغیری است مستقل و چند ارزشی که با در نظر گرفتن شاخص‌های زیر (طبق جدول) با استفاده از طرح سوال در قالب پرسشنامه محقق ساخته و با طیف لیکرت اندازه گیری می‌گردد:

متغیر	بعد	معرف‌ها
پایگاه اقتصادی- اجتماعی	عینی	مجموعه درآمد اعضای خانواده- میزان تحصیلات- نوع شغل- منطقه سکونت- نوع مسکن و ارزش آن- نوع خودرو و ارزش آن
	ذهنی	ارزیابی ذهنی پاسخگویان از رتبه شغلی خودشان- ارزیابی ذهنی پاسخگویان از رتبه تحصیلی شان- ارزیابی ذهنی پاسخگویان از رتبه درآمدی شان- ارزیابی ذهنی پاسخگویان از ارزش مسکن و منطقه سکونت گاهی شان- ارزیابی ذهنی پاسخگویان از موقعیت خود در بین طبقات اجتماعی سه گانه

احساس امنیت اجتماعی

تعریف مفهومی: احساس امنیت اجتماعی حالتی است که در آن ارضای احتیاجات و خواسته‌های فردی و اجتماعی افراد انجام و شخص در آن احساس ارزش، اطمینان خاطر و اعتماد به نفس نماید (شعاری‌نژاد، ۱۳۶۴: ۲۸).

تعریف عملیاتی: در این تحقیق احساس امنیت اجتماعی متغیری است مستقل و چند ارزشی که با در نظر گرفتن شاخص‌های زیر با استفاده از طرح سوال در قالب پرسشنامه محقق ساخته و با طیف لیکرت اندازه گیری می‌گردد:

- ✓ امنیت جانی
- ✓ امنیت مالی
- ✓ امنیت اخلاقی

فرضیه های تحقیق

- رابطه معناداری بین ارزیابی ذهنی زنان از خود و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.
- رابطه معناداری بین میزان درآمد زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.
- رابطه معناداری بین میزان تحصیلات زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.
- رابطه معناداری بین شغل زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.
- رابطه معناداری بین شغل زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.
- رابطه معناداری بین امنیت جانی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.
- رابطه معناداری بین امنیت مالی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.
- رابطه معناداری بین امنیت اخلاقی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.

روش شناسی تحقیق

این تحقیق به روش پیمایشی انجام شده است. در این تحقیق کلیه زنان شهر تهران (۴ میلیون ۳۶۴ نفر) در بازه سنی ۱۸ تا ۵۰ ساله ساکن در ۴ منطقه شهری تهران به عنوان جامعه آماری تحقیق مدنظر می باشند. تعیین حجم نمونه جامعه آماری مورد نظر از جدول کرجسی و مورگان استفاده شده که بر این اساس تعداد حجم نمونه ۳۸۴ نفر می باشد.

در این تحقیق از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای استفاده گردیده است. بدین منظور ابتدا شهر تهران به مناطق ۲۲ گانه شهرداری به عنوان خوشه اول (به شرح جدول زیر) تقسیم بندی می گردد.

جدول ۳: خوشه اول در نمونه‌گیری خوشه‌ای

منطقه ۱	منطقه ۲	منطقه ۳	منطقه ۴	منطقه ۵	منطقه ۶	منطقه ۷	منطقه ۸	منطقه ۹	منطقه ۱۰
منطقه ۱۱	منطقه ۱۲	منطقه ۱۳	منطقه ۱۴	منطقه ۱۵	منطقه ۱۶	منطقه ۱۷	منطقه ۱۸	منطقه ۱۹	منطقه ۲۰
منطقه ۲۱	منطقه ۲۲								

سپس نسبت به انتخاب چهار منطقه به صورت تصادفی ساده از بین مناطق ۲۲ گانه اقدام می‌گردد. که بر اساس نمونه‌گیری انجام شده منطقه ۲ و ۶ و ۱۴ و ۱۷ انتخاب گردید. سپس در منطقه انتخاب شده با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و بر حسب احتمال پاسخ‌گویی افراد، تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب گردیده است.

ابزار گردآوری اطلاعات نیز پرسشنامه محقق ساخته و روش اسنادی می‌باشد. در خصوص روایی و پایایی در این پژوهش از «اعتبار صوری» پرسشنامه استفاده می‌گردد. منظور از اعتبار صوری، شناسایی اعتبار شاخص‌ها از طریق مراجعه به داوران است. به همین منظور سعی می‌گردد برای سنجش متغیرها از گویه‌هایی استفاده شود که اساتید مجرب بر آنها تأکید دارند و بعد از تنظیم پرسشنامه و مصاحبه، به رؤیت این اساتید و متخصصان مربوط به ویژه اساتید راهنما و مشاور رسانده و رفع اشکال شد. برای سنجش میزان پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. در این پژوهش قبل از گردآوری داده‌ها، به منظور اطمینان از پایایی پرسشنامه، پیش آزمون (pretest) روی ۱/۱۰ جامعه آماری که ۳۸ نفر انجام گرفت. میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۷۴ بوده که بالای ۰/۷ و نشان‌دهنده اعتبار پرسشنامه و بالا بودن همسازي و پایداری درونی گویه‌ها می‌باشد.

جدول ۴: پایایی پرسشنامه

شرح متغیر	تعداد سوالات	میانگین آلفای کرونباخ
فرهنگ سیاسی دموکراتیک	مدارای سیاسی	۰/۷۱
	حمایت از آزادی	۰/۷۷
	مشارکت مدنی - سیاسی	۰/۷۵
	دانش سیاسی	۰/۷۵
	حمایت از برابر جنسیتی	۰/۷۶
	علاقه سیاسی	٪۷۳
	حمایت از حکومت دموکراتیک	٪۷۴
احساس امنیت اجتماعی	امنیت جانی	٪۷۴
	امنیت مالی	۰/۷۲
	امنیت اخلاقی	۰/۷۶
پایگاه اقتصادی - اجتماعی	پایگاه عینی	۰/۷۴
	پایگاه ذهنی	۰/۷۲
آلفای کرونباخ پرسشنامه		۰/۷۴

در این تحقیق، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آماره‌های توصیفی و آماره‌های استنباطی با کمک نرم افزار اس پی اس اس ۲۳ تجزیه و تحلیل اطلاعات انجام پذیرفته است.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های آمار توصیفی

در این تحقیق اطلاعات مورد نیاز به وسیله پرسشنامه و با طرح سوالات به شرح زیر جمع‌آوری گردیده است.

۱- قسمت اول پرسشنامه شامل ۳۰ سؤال جهت کسب اطلاعات در مورد متغیرها فرهنگ سیاسی دموکراتیک و ۱۵ سؤال در خصوص احساس امنیت اجتماعی می‌باشد.

۲- قسمت دوم متشکل از ۱۰ سؤال جهت کسب اطلاعات در مورد متغیر پایگاه اقتصادی- اجتماعی می‌باشد.

ب- پرسشنامه دوم

بر اساس آمار به دست آمده برای متغیرهای زمینه‌ای (سیمای پاسخگویان) می‌توان عنوان نمود که:

- ✓ در خصوص سن همسران، بیشترین فراوانی مربوط به پاسخ‌گویان با سن همسر ۱۸ تا ۲۷ سال با (۴۰٪) فراوانی‌ها می‌باشد.
- ✓ بیشترین فراوانی مربوط به سطح تحصیلات لیسانس (با فراوانی ۳۴٪) برای پاسخ‌گویان می‌باشد که نشان دهنده وضعیت علمی مناسب آنها است.
- ✓ بیشترین فراوانی مربوط به پاسخگویان با سن ۲۵ تا ۳۴ سال با (۳۹٪) فراوانی‌ها می‌باشد.
- ✓ بیشترین فراوانی وضعیت تأهل مربوط به پاسخگویان متأهل با (۴۶٪) فراوانی‌ها می‌باشد.
- ✓ بیشترین فراوانی وضعیت اشتغال مربوط به پاسخگویان شاغل در ادارات/سازمان‌های دولتی با (۳۶٪) فراوانی‌ها می‌باشد.
- ✓ بیشترین فراوانی مربوط به مجموع درآمد اعضای خانواده (با فراوانی ۳۵٪) می‌باشد.
- ✓ در جدول فوق منطقه محل زندگی پاسخ‌گویان نشان داده شده است که در آن تقریباً به نسبت مساوی یعنی ۲۵ درصد پرسشنامه‌ها در مناطق منتخب توزیع شده است.
- ✓ بیشترین فراوانی مربوط به مسکن شخصی با (۴۷٪) فراوانی‌ها می‌باشد.
- ✓ بیشترین فراوانی مربوط به مسکن با ارزش ۴۰۰ تا ۶۰۰ میلیون با ۴۲٪ فراوانی‌ها است.
- ✓ بیشترین فراوانی مربوط به خانواده‌های دارای خودرو از محصولات ایران خودرو با ۲۸٪ فراوانی‌ها می‌باشد.
- ✓ بیشترین فراوانی مربوط به خودرو با ارزش ۵۰ تا ۱۰۰ میلیون با ۴۱٪ فراوانی‌ها است.

در خصوص آمار توصیفی به دست آمده از متغیرهای تحقیق می توان گفت:

❖ در خصوص کسب مشاغل و مقام‌های سیاسی توسط افراد با اقلیت مذهبی با (۶۰٪ فراوانی‌ها) در حد زیادی موافقت می‌کنند. همچنین از نظر پاسخ‌گویان برگزاری جلسه‌های سخنرانی سیاسی توسط احزاب سیاسی مخالف (با فراوانی ۶۷٪) در حد زیادی مشکلی ندارد. پاسخ‌گویان در حد متوسطی (با ۳۵٪ فراوانی‌ها) تمایل زیادی به تعطیلی روزنامه‌های مخالف حزب سیاسی مورد علاقه‌شان دارند و نسبت به فعالیت گسترده سیاسی احزابی که با آنها مخالف هستند در حد کمی (با ۵۵٪) حس خوبی ندارند.

❖ با توجه به درصد به دست آمده از امتیازات مدارای سیاسی پاسخ‌گویان می توان گفت که زنان در حد زیادی دارای مدارای سیاسی در حوزه فرهنگ سیاسی دموکراتیک با (درصد فراوانی ۴۵/۵۰) می‌باشند. این مسئله نشان‌دهنده این است که زنان در جامعه ایران نه تنها با فعالیت‌های سیاسی احزاب مخالف و اقلیت‌های مذهبی مخالفتی ندارند بلکه موافق مباحث سیاسی آزاد و حق انتخاب برای تمامی افراد جامعه هستند. بر این اساس زنان در جامعه ایران از سطح مناسبی از مدارای سیاسی برخوردارند که خود از مولفه‌های اصلی فرهنگ سیاسی دموکراتیک بوده و بر آن تأثیرگذاری می‌باشد.

❖ در خصوص آزادی عقیده افراد با گرایش‌های سیاسی با (۶۰٪ فراوانی‌ها) موافقت زیادی دارند. آن‌ها همچنین در حد زیادی (با ۷۴٪ فراوانی‌ها) موافقت همه احزاب و گرایش‌های سیاسی در جامعه باید دارای روزنامه مختص به خود باشند، تا آزادانه مطالب خود را نشر دهند. و با اینکه همه گروه‌های سیاسی باید امکان ایجاد تشکیلات سازمانی را نداشته باشند و (با فراوانی ۶۰٪) مخالفند و از نظر آنها (با ۵۵٪ فراوانی‌ها) گروه‌های سیاسی باید اجازه برگزاری تجمعات سیاسی را آزادانه داشته باشند.

❖ با توجه به درصد به دست آمده از امتیازات حمایت از آزادی می توان گفت که پاسخ‌گویان در حد زیادی از آزادی سیاسی با (درصد فراوانی ۵۲/۰۰) حمایت می‌کنند و با آن موافقت می‌کنند. این مسئله نشان‌دهنده این است که زنان در جامعه ایران و در حوزه حمایت از آزادی‌های سیاسی دارای دیدی باز بوده و موفق آزادی‌های سیاسی به‌ویژه آزادی فعالیت احزاب، روزنامه‌ها، آزادی و بیان و .. می‌باشند و خواهان آزادی عقاید و تجمعات سیاسی در راستای اهداف سیاسی احزاب می‌باشند. این سطح مناسب حمایت از آزادی‌های سیاسی در بین زنان در ایران نشان‌دهنده نیل به سوی آزادی سیاسی بیشتر آن‌ها و تمایل به دموکراسی در مباحث سیاسی و نه‌پایه شدن فرهنگ سیاسی دموکراتیک است.

❖ در خصوص مشارکت مدنی- سیاسی پاسخ‌گویان با عضویت در حزب‌ها و انجمن‌های سیاسی با (۴۸٪ فراوانی‌ها) مخالفند. آن‌ها همچنین در حد متوسطی (با ۴۲٪ فراوانی‌ها) به عضویت در سازمان‌های مدنی علاقه‌مند هستند. و در حد زیادی (با فراوانی ۷۱٪) تمایل به کاندیداتوری در انتخابات مختلف ندارند و با ۴۹٪ فراوانی‌ها مخالف فعالیت در روزنامه‌ها و مطبوعات سیاسی هستند.

❖ با توجه به درصد به دست آمده از امتیازات مشارکت مدنی - سیاسی می توان گفت که پاسخ گویان در حد کمی دارای مشارکت مدنی - سیاسی و مخالف با آن با (درصد فراوانی ۳۹/۰۰)

هستند. این مسئله نشان دهنده این است که زنان برخلاف این که تمایل به آزادی های سیاسی و مدارای سیاسی دارد ولی در مباحث سیاسی کمتر شرکت می کنند و تمایل چندانی به شرکت در انتخابات ها به عنوان کاندیداتور و عضویت در احزاب ندارند. به نظر این مسئله ناشی از ویژگی های جامع ایران به لحاظ مرد سالاری و مخالفت بسیاری از مردان با فعالیت های سیاسی زنان شان و اعضای خانواده های آنها و پایین بودن امنیت اجتماعی برای زنان است.

❖ در خصوص حمایت از برابری جنسی پاسخ گویان با در اولویت قرار گرفتن مردها نسبت به زنان در هنگام مواجهه با بیکاری با (۴۸٪ فراوانی ها) در حد متوسطی مشکلی ندارند. آن ها همچنین با این گزینه که «مردان رهبران سیاسی بهتری هستند» (با ۵۵٪ فراوانی ها) مخالفند و (با فراوانی ۷۷٪) مخالف این مسئله هستند که تحصیلات برای مردان از زنان مهم تر است. پاسخ گویان همچنین (با ۴۶٪ فراوانی ها) معتقدند که مردان نسبت به زنان مدیران تجاری بهتری هستند.

❖ با توجه به درصد به دست آمده از امتیازات حمایت از برابری جنسی می توان گفت که پاسخ گویان در حد زیادی دارای حمایت از برابری جنسی (درصد فراوانی ۴۷/۷۵) هستند.

❖ این مسئله نشان دهنده این است که زنان تمایل زیادی به برابری جنسی مردان با زنان در جامعه ایران دارند و به هیچ وجه مردان را متفاوت با زنان در امور سیاسی و فعالیت های سیاسی نمی دانند.

❖ در خصوص علاقه سیاسی پاسخ گویان معتقدند در زندگی آنها با (۴۲٪ فراوانی ها) سیاست اهمیتی ندارد. آن ها همچنین عنوان کردند (با ۵۵٪ فراوانی ها) مخالف شرکت در مباحث سیاسی با دوستان و افراد فامیل هستند. و (با فراوانی ۷۱٪) مخالف ترجیح برنامه های سیاسی تلویزیون به سایر برنامه ها هستند.

❖ با توجه به درصد به دست آمده از امتیازات علاقه سیاسی می توان گفت که پاسخ گویان در حد کمی دارای علاقه سیاسی با (درصد فراوانی ۵۱/۳۳) هستند. این مسئله نشان دهنده این است

که با وجود تمایل به حمایت از آزادی های سیاسی زنان، آنها تمایل چندانی به فعالیت های سیاسی نداشته و علاقه سیاسی کم می باشد. این مسئله به نظر برگرفته از عدم فعالیت های درست احزاب به ویژه در خصوص زنان و مشغله های فکری زیادی زنان در زندگی شخصی و مشکلات متعدد در حوزه های امنیت اجتماعی و سیاسی و .... برای آنها در جامع ایران باشد.

❖ در خصوص حمایت از حکومت دموکراتیک می توان گفت پاسخ گویان با گزینه «رهبر قدرتمند همیشه برای کشور مفید نیست» (با ۴۳٪ فراوانی ها) نه موافقت و نه مخالف. همچنین (با ۷۹٪ فراوانی ها) تمایلی به داشتن حکومت نظامی ندارند. آن ها همچنین (با ۷۵٪ فراوانی ها) رژیم های سیاسی دموکراتیک برای اداره کشور را مناسب تر از سایر رژیم ها می دانند و (با ۸۳٪ فراوانی ها) عنوان کردند که وجود دموکراسی در کشور برای آنها حائز مطلوبیت و اهمیت است.

❖ با توجه به درصد به دست آمده از امتیازات حمایت از حکومت دموکراتیک می توان گفت که پاسخگویان در حد زیادی حامی حکومت دموکراتیک با (درصد فراوانی ۶۷/۵۰) هستند. این

مسئله نشان دهنده تمایل زنان به مشارکت همه آحاد مردم در فعالیت های سیاسی و برقراری دموکراسی به وبژه حق رأی و فعالیت سیاسی برای همگان از جمله افراد مخالف و اقلیت ها است.

❖ در خصوص ارزیابی پاسخگویان از پایگاه اقتصادی - اجتماعی شان نیز می توان گفت: اکثریت

پاسخگویان (۱۱۸ نفر - ۳۱٪) شغل خود را در حد متوسطی ارزیابی نموده اند. همچنین ارزیابی آن ها (با فراوانی ۱۱۲ - ۲۹٪) از رتبه تحصیلی شان در حد ضعیفی بوده است. در خصوص درآمد خانوادگی نیز ارزیابی پاسخگویان با (فراوانی ۱۸۲ و درصد فراوانی ۴۷٪) در حد ضعیفی بوده است. در خصوص ارزش مسکن نیز ارزیابی پاسخگویان (با فراوانی ۱۶۶ و درصد فراوانی ۴۳٪) در حد متوسطی بوده است و ارزیابی آن ها از منطقه محل زندگی شان با فراوانی (۱۶۴) و درصد فراوانی (۴۳٪) در حد متوسطی بیان شده است. در خصوص ارزیابی موقعیت اجتماعی نیز پاسخگویان آن را با فراوانی (۱۲۰) و درصد فراوانی (۳۱٪) در حد متوسطی عنوان کرده اند. در نهایت در خصوص ارزیابی از میزان احترام دیگران نسبت به آنها نیز با فراوانی (۱۶۸) و درصد فراوانی (۴۴٪) آن را در حد خوبی عنوان کرده اند.

یافته های آمار استنباطی

آزمون نرمال بودن متغیرها

به منظور سنجش نرمال بودن متغیرها از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده گردید که نتایج نشان داد که در خصوص متغیر فرهنگ سیاسی دموکراتیک آماره ($Z = ۰/۷۷۹$) و سطح معنی داری متغیر از ۰/۰۵ کمتر نبوده ، بنابراین فرض صفر رد نمی شود و با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت توزیع متغیر فوق نرمال است. همچنین متغیر احساس امنیت اجتماعی با آماره ($Z = ۰/۶۱۵$) و سطح معنی داری متغیر از ۰/۰۵ کمتر نبوده است، بنابراین فرض صفر رد نمی شود و با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت توزیع متغیر فوق نرمال است. متغیرهای پایگاه اجتماعی با آماره ($Z = ۰/۳۹۶$) و سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ می باشند.

به منظور تکمیل فرایند تجزیه و تحلیل و لزوم سنجش رابطه بین متغیرهای تحقیق آزمون فرضیه ها به شرح زیر انجام پذیرفته است:

فرضیه اول این چنین مطرح شده است: رابطه معناداری بین ارزیابی ذهنی زنان از خود و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای با توجه به سطوح سنجش فاصله ای و مستطیل شکل بودن متغیرهای تحقیق از ضریب همبستگی پیرسون به شرح زیر استفاده شده است:

جدول ۵: رابطه بین ارزیابی ذهنی زنان از خود بر فرهنگ سیاسی دموکراتیک

متغیر	آزمون آماری	correlation	Sig
فرهنگ سیاسی دموکراتیک	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۴۹۵	۰/۰۰۰

با توجه به نتایج آزمون، رابطه معنی‌داری بین ارزیابی ذهنی زنان از خود و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان وجود دارد. با توجه به مثبت و مستقیم بودن جهت رابطه بین متغیرها با افزایش ارزیابی ذهنی زنان از خود، فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها نیز افزایش می‌یابد. مقدار این رابطه در فرهنگ سیاسی دموکراتیک ۰/۴۹۵ است که دلالت بر همبستگی متوسط و مستقیم بین دو متغیر دارد و این نشان می‌دهد که ارزیابی ذهنی زنان از خود رابطه معنی‌داری با فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها دارد. با توجه به پیشینه تحقیق این نتایج در تحقیق‌های جهانگیری و بوستانی (۱۳۷۹) و مسعود گلچین و همکاران (۱۳۷۸) نیز به دست آمده و تأیید کننده نتایج این پژوهش‌ها می‌باشد. فرضیه دوم این چنین مطرح شده است: رابطه معناداری بین میزان درآمد زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای با توجه به سطوح سنجش فاصله‌ای و مستطیل شکل بودن متغیرهای تحقیق از ضریب همبستگی پیرسون به شرح زیر استفاده شده است:

جدول ۶: رابطه بین درآمد و فرهنگ سیاسی دموکراتیک

متغیر	آزمون آماری	correlation	Sig
فرهنگ سیاسی دموکراتیک	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۳۲۵	۰/۰۲۳

با توجه به نتایج آزمون رابطه معنی‌داری بین درآمد و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان وجود دارد. با توجه به مثبت و مستقیم بودن جهت رابطه بین متغیرها با افزایش درآمد میزان فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها نیز افزایش می‌یابد. مقدار این رابطه در فرهنگ سیاسی دموکراتیک ۰/۳۲۵ است که دلالت بر همبستگی متوسط و مستقیم بین دو متغیر دارد. و این نشان می‌دهد که درآمد رابطه معنی‌داری با فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها دارد. با توجه به پیشینه تحقیق این نتایج در تحقیق‌های احمدی و آزاد (۱۳۹۵) و حق خواه و سعیدی (۱۳۸۵) نیز به دست آمده و تأیید کننده نتایج این پژوهش‌ها می‌باشد.

فرضیه سوم این چنین مطرح شده است: رابطه معناداری بین میزان تحصیلات زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای با توجه به سطوح سنجش ترتیبی متغیر مستقل و فاصله‌ای متغیر وابسته از ضریب همبستگی اسپیرمن به شرح زیر استفاده شده است:

جدول شماره ۷: رابطه میزان تحصیلات زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک

متغیر	آزمون آماری	correlation	Sig
فرهنگ سیاسی دموکراتیک	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰/۵۰۳	۰/۰۰۰

با توجه به نتایج آزمون با رابطه معنی‌داری بین سطح تحصیلات و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان وجود دارد. با توجه به مثبت و مستقیم بودن جهت رابطه بین متغیرها با افزایش سطح تحصیلات میزان فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها نیز افزایش می‌یابد. مقدار این رابطه در فرهنگ سیاسی دموکراتیک ۰/۳۲۵ است که دلالت بر همبستگی نسبتاً قوی و مستقیم بین دو متغیر دارد و این نشان‌دهنده این است که سطح تحصیلات رابطه معنی‌داری با فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها دارد.

با توجه به پیشینه تحقیق این نتایج در تحقیق‌های احمدی و آزاد (۱۳۹۵) و حق‌خواه و سعیدی (۱۳۸۵) نیز به‌دست آمده و تأیید کننده نتایج این پژوهش‌ها می‌باشد. فرضیه چهارم این‌چنین مطرح شده است: رابطه معناداری بین شغل زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای با توجه به سطوح سنجش ترتیبی متغیر مستقل و فاصله‌ای متغیر وابسته از ضریب همبستگی اسپیرمن به شرح زیر استفاده شده است:

جدول شماره ۸: رابطه شغل زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک

متغیر	آزمون آماری	correlation	Sig
فرهنگ سیاسی دموکراتیک	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰/۳۸۲	۰/۰۰۸

با توجه به نتایج آزمون با رابطه معنی‌داری بین شغل زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان وجود دارد. با توجه به مثبت و مستقیم بودن جهت رابطه بین متغیرها با افزایش ارتقاء شغل زنان میزان فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها نیز افزایش می‌یابد. مقدار این رابطه در فرهنگ سیاسی دموکراتیک ۰/۳۸۲ است که دلالت بر همبستگی متوسط و مستقیم بین دو متغیر دارد و این نشان می‌دهد که شغل زنان رابطه معنی‌داری با فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها دارد.

با توجه به پیشینه تحقیق این نتایج در تحقیق‌های احمدی و آزاد (۱۳۹۵) و حق‌خواه و سعیدی (۱۳۸۵) نیز به‌دست آمده و تأیید کننده نتایج این پژوهش‌ها می‌باشد. فرضیه پنجم این‌چنین مطرح شده است: رابطه معناداری بین امنیت جانی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای با توجه به سطوح سنجش ترتیبی متغیر مستقل و فاصله‌ای متغیر وابسته از ضریب همبستگی اسپیرمن به شرح زیر استفاده شده است:

جدول شماره ۹: رابطه بین امنیت جانی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک

متغیر	آزمون آماری	correlation	Sig
امنیت جانی	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰/۵۰۳	۰/۰۰۰

با توجه به نتایج آزمون با رابطه معنی‌داری بین امنیت جانی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان وجود دارد. با توجه به مثبت و مستقیم بودن جهت رابطه بین متغیرها با افزایش امنیت جانی زنان میزان فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها نیز افزایش می‌یابد. مقدار این رابطه ۰/۵۰۳ است که دلالت بر همبستگی نسبتاً قوی بین دو متغیر دارد. با توجه به پیشینه تحقیق این نتایج در تحقیق‌های احمدی و آزاد (۱۳۹۵) و حق خواه و سعیدی (۱۳۸۵) نیز به‌دست آمده و تأیید کننده نتایج این پژوهش‌ها می‌باشد.

فرضیه ششم این‌چنین مطرح شده است: رابطه معناداری بین امنیت مالی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرها با توجه به سطوح سنجش ترتیبی متغیر مستقل و فاصله‌ای متغیر وابسته از ضریب همبستگی اسپیرمن به شرح زیر استفاده شده است:

جدول شماره ۱۰: رابطه بین امنیت مالی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک

متغیر	آزمون آماری	correlation	Sig
امنیت مالی	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰/۳۲۲	۰/۰۱۲

با توجه به نتایج آزمون با رابطه معنی‌داری بین امنیت مالی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان وجود دارد. با توجه به مثبت و مستقیم بودن جهت رابطه بین متغیرها با افزایش امنیت مالی زنان میزان فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها نیز افزایش می‌یابد. مقدار این رابطه ۰/۳۲۲ است که دلالت بر همبستگی متوسط بین دو متغیر دارد. با توجه به پیشینه تحقیق این نتایج در تحقیق‌های احمدی و آزاد (۱۳۹۵) و حق خواه و سعیدی (۱۳۸۵) نیز به‌دست آمده و تأیید کننده نتایج این پژوهش‌ها می‌باشد.

فرضیه هفتم این‌چنین مطرح شده است: رابطه معناداری بین امنیت اخلاقی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان در شهر تهران وجود دارد.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرها با توجه به سطوح سنجش ترتیبی متغیر مستقل و فاصله‌ای متغیر وابسته از ضریب همبستگی اسپیرمن به شرح زیر استفاده شده است:

متغیر	آزمون آماری	correlation	Sig
امنیت اخلاقی	ضریب همبستگی اسپیرمن	۰/۳۶۶	۰/۰۰۹

با توجه به نتایج آزمون با رابطه معنی‌داری بین امنیت اخلاقی زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان وجود دارد. با توجه به مثبت و مستقیم بودن جهت رابطه بین متغیرها با افزایش امنیت اخلاقی زنان میزان فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنها نیز افزایش می‌یابد. مقدار این رابطه ۰/۳۶۶ است که دلالت بر همبستگی متوسط بین دو متغیر دارد. با توجه به پیشینه تحقیق این نتایج در تحقیق‌های احمدی و آزاد (۱۳۹۵) و حق خواه و سعیدی (۱۳۸۵) نیز به‌دست آمده و تأیید کننده نتایج این پژوهش‌ها می‌باشد.

در نتیجه نهایی تحقیق و در بررسی هدف اصلی تحقیق (بررسی رابطه بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان با فرهنگ سیاسی دموکراتیک آنان) می‌توان گفت طی چند سال اخیر صاحب‌نظران در حوزه‌های سیاسی به دنبال گسترش فرهنگ سیاسی دموکراتیک بوده و مزایای زیادی را برای آن عنوان کرده‌اند و نقش زنان را در این عرصه بسیار پررنگ دانسته‌اند. شکل‌گیری جنبش‌های دموکراتیک و آنچه هانتینگتون تحت عنوان «موج سه‌گانه دموکراسی» می‌خواند به تدریج نگرش‌ها و دیدگاه‌های مردم را درباره سیاست و شکل‌های مطلوب و مشروع نظام سیاسی تحت تأثیر قرار داد تا آنجا که امروزه فرهنگ سیاسی دموکراتیک به مطلوب‌ترین و مترقی‌ترین گونه فرهنگ سیاسی تبدیل شده است، به گونه‌ای که حتی نظام‌های اقتدارگرا در ترسیم مختصات نظام سیاسی خود سعی می‌کنند حداقل در ظاهر آن را بر اساس ترتیبات و تشکیلات دموکراتیک تنظیم کنند و صورتی مردمی به آن ببخشند. در ایران متأسفانه بر اساس نتایج تحقیقات انجام شده در بخش‌های کمی در حوزه سیاسی ویژگی‌های دموکراتیک دیده شده و در بسیاری از بخش‌ها ظاهر فعالیت دموکراتیک بوده ولی باطناً به صورت دموکراسی ناقص شکل گرفته است. در سال‌های اخیر از میان پیش‌نیازهای مهم مؤثر بر گذار به دموکراسی، فرهنگ سیاسی به عنوان مؤلفه‌ای مهم شناخته شده و عوامل مؤثر بر آن نیز همواره به‌عنوان مسئله‌ای اساسی مطرح بوده و شناخت عوامل مؤثر بر آن مسئله‌ای اساسی است. از این عوامل می‌توان به پایگاه اقتصادی و اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان اشاره نمود. بر اساس نتایج به‌دست آمده می‌توان گفت زنان در جامعه ایران نه تنها با فعالیت‌های سیاسی احزاب مخالف و اقلیت‌های مذهبی مخالفتی ندارند بلکه موافق مباحث سیاسی آزاد و حق انتخاب برای تمامی افراد جامعه هستند. بر این اساس زنان در جامعه ایران از سطح مناسبی از مدارای سیاسی برخوردارند که خود از مولفه‌های اصلی فرهنگ سیاسی دموکراتیک بوده و بر آن تأثیرگذار است. و در حوزه حمایت از آزادی‌های سیاسی دارای دیدی باز بوده و موافق آزادی‌های سیاسی به‌ویژه آزادی فعالیت احزاب، روزنامه‌ها، آزادی و بیان و .. می‌باشند و خواهان آزادی عقاید و تجمعات سیاسی در راستای اهداف سیاسی احزاب می‌باشند. این سطح مناسب حمایت از آزادی‌های سیاسی در بین زنان در ایران

نشان دهنده نیل به سوی آزادی سیاسی بیشتر آن‌ها و تمایل به دموکراسی در مباحث سیاسی و نه‌ایده شدن فرهنگ سیاسی دموکراتیک است. و برخلاف این‌که تمایل به آزادی‌های سیاسی و مدارای سیاسی دارند ولی در مباحث سیاسی کمتر شرکت می‌کنند و تمایل چندانی به شرکت در انتخابات‌ها به عنوان کاندیداتور و عضویت در احزاب ندارند. به نظر این مسئله ناشی از ویژگی‌های جامع ایران به لحاظ مرد سالاری و مخالفت بسیاری از مردان با فعالیت‌های سیاسی زنان‌شان و اعضای خانواده‌های آن‌ها و پایین بودن امنیت اجتماعی برای زنان است. آن‌ها همچنین تمایل زیادی به برابری جنسی مردان با زنان در جامعه ایران دارند و به هیچ وجه مردان را متفاوت با زنان در امور سیاسی و فعالیت‌های سیاسی نمی‌دانند. با وجود تمایل به حمایت از آزادی‌های سیاسی زنان، آن‌ها تمایل چندانی به فعالیت‌های سیاسی نداشته و علاقه سیاسی کم می‌باشد. این مسئله به نظر برگرفته از عدم فعالیت‌های درست احزاب به‌ویژه در خصوص زنان و مشغله‌های فکری زیادی زنان در زندگی شخصی و مشکلات متعدد در حوزه‌های امنیت اجتماعی و سیاسی و .... برای آن‌ها در جامع ایران باشد. تمایل زنان به مشارکت همه‌آحاد مردم در فعالیت‌های سیاسی و برقراری دموکراسی به‌ویژه حق رأی و فعالیت سیاسی برای همگان از جمله افراد مخالف و اقلیت‌ها است. بر اساس آزمون فرضیه‌های تحقیق نیز رابطه معنی‌داری بین ارزیابی ذهنی زنان از خود و فرهنگ سیاسی دموکراتیک ($F=0/495$)، بین درآمد و فرهنگ سیاسی دموکراتیک ($F=0/325$)، بین میزان تحصیلات زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک ($F=0/503$)، بین شغل زنان و فرهنگ سیاسی دموکراتیک ($F=0/382$)، بین امنیت جانی و فرهنگ سیاسی دموکراتیک ($F=0/503$)، بین امنیت مالی و فرهنگ سیاسی دموکراتیک ($F=0/322$)، بین امنیت اخلاقی و فرهنگ سیاسی دموکراتیک ($F=0/366$) وجود دارد.

- احمدی، یعقوب. (۱۳۹۸) فرهنگ سیاسی دموکراتیک در میان نسل های ایرانی، مقاله ۸، دوره ۲۴، شماره ۳، صص ۱۵۴-۱۳۱.
- احمدی، میلاد، آزاد، رضا. (۱۳۹۵) مشارکت سیاسی زنان و کلیشه های جنسیتی در ایران، فصلنامه نقد و نظر، سال دوم، شماره ۲، پاییز.
- اینگلهارت، رونالد، کریستین ولزل، هانس دیتر کلینگ مان (۱۳۹۸). گذار به دموکراسی، ترجمه هادی جلیلی، چاپ سوم، انتشارات زعیم، تهران.
- جعفری مقدم، جهانگیر. بوستانی، داریوش (۱۳۸۵) بررسی عوامل موثر بر فرهنگ سیاسی شهر شیراز، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز.
- دواس. دی. ای (۱۳۷۶) پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نائی، تهران، نشر نی.
- ربانی، رسول، انصاری، ابراهیم (۱۳۸۵). جامعه شناسی قشرها و نابرابری های اجتماعی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و دانشگاهها (سمت).
- رزاقی، علی (۱۳۹۵). بررسی عوامل اجتماعی اقتصادی مؤثر بر فرهنگ دموکراسی دانشجویان کارشناسی جامعه شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز.
- کار، سهراب (۱۳۸۵). مؤلفه های فرهنگ سیاسی ما، فصلنامه نقد و نظر، سال سوم، شماره ۱، تهران.
- زیباکلام، صادق؛ اصبعی، حسین (۱۳۸۹). تاثیر پایگاه اقتصادی اجتماعی بر مشارکت سیاسی زنان، فصلنامه مطالعات سیاسی، سال سوم، شماره ۹، پاییز.
- محسنی، محمدرضا (۱۳۹۴). انقلاب آرام: درآمدی بر تحول فرهنگ سیاسی در ایران، تهران: روزنه.
- ملک، علیرضا (۱۳۸۲). جامعه شناسی قشرها و نابرابری های اجتماعی، تهران: انتشارات زعیم.